

173/2 RÅNAELVA

FYLKE: Nordland

Kommune: Narvik og Ballangen

Nedbørfelt: 94 km²

Toppunkt: 1724 m o.h.

Utløbspunkt: 0 m o.h.

Marin grense: ca 95 m o.h.

Kraftpotensial: -

SP-kategori: -

Økonomiklasse: -

Naturgeogr. region: 36b, 43c

Rånåelva ligger på sørsiden av Ofotfjorden med utløp 8 km øst for Ballangen.

Klimaet er oseanisk. Regionen har lokale forskjeller i årsnedbør og i det aktuelle området er årlig nedbør sannsynligvis i størrelsesorden 1000 mm.

Nedbørfeltet har sine kilder i den nordlige delen av Frostisen som er en av de største breene i Nord-Norge. Her ligger nedbørfeltets høyeste topp. Ved foten av fjellet ligger et lite botnvatn, Cap'pesjav'ri, der Eiterelva har sitt utspring. Den følger den dypt nedskårne Eiterelvdalen der fjellene på begge sider går opp i over 1300 m o.h. Elva renner mot nordvest og munner ut midt på østsiden av Storvatnet. Dette er den eneste store innsjøen i et nedbørfelt som ellers er fattig på ferskvannslokalteter. Vannet strekker seg 9 km i retning nord-sør og har et areal på i underkant av 10 km². Vannet fyller et basseng med steile dalsider. Unntak er Rånvassbotn i sørenden av vannet og innløpet til Eiterelva der terrenget flater litt ut. Storvatnet får også tilsig av mange små bekker hvorav Iselva bidrar med mest brevavn. Den kommer fra Frostisen. I nord er Storvatnet avsnørt fra Kringlevatnet (0,4 km²) ved et lite sund. Fra Kringlevatnet renner vassdraget rett nordover via Saltvatnet til utløp ved Råna.

Berggrunnen i den nordlige delen av nedbørfeltet består av gabbro. I sør dominerer glimmerskifer/glimmergneis. Storvatnet er demmet opp av israndavsetninger. Ved utløp av Eiterelvdalen er det terrasser.

Subalpin bjørkeskog dominerer i de bratte fjellsidene som omkranser Storvatnet. Blåbærbjørkeskog dekker størst areal, men de rikere lågurt- og høgstaudebjørkeskogene er også godt representert. Foruten bjørk finnes osp, selje og rogn. Langs vannet og langs fuktige sig finnes stedvis kraftige gråorbekker. Furu vokser på skrinne jord og stedvis finnes fine furubekker.

Det går vei fra Rånvassbotn langs østsiden av Storvatnet til Råna. Bosetningen i vassdraget er knyttet til Rånvassbotn, nederste del av Eiterelvdalen og langs veistrekningen herfra til utløpet i Ofotfjorden.

Naturfaglige verdier

Vassdraget har stor verneverdi og representerer et noe brepåvirket vassdrag. Denne vassdragstype er nesten ikke representert i tidligere verneplaner. Mange av brevassdragene i Nord-Norge er påvirket av kraftutbygging. Vassdraget er som helhet relativt lite påvirket av tekniske inngrep og egnet som referansevassdrag. Det er tidligere ikke vernet vassdrag i området.

Geofag

Vassdraget inneholder mange geofaglig interessante former og prosesser. Vassdragets nedbørfelt er geomorfologisk særpreget og omfatter alpint fjellandskap med bre lokalisert nær fjorden. Fire-fem israndavsetninger, antagelig fra preboreal, demmer opp Storvatnet. Ved utløpet av Eiterelvdalen ligger det glasifluviale terrasser i ulike nivåer. Resent breerosjon og erosjon i glasiale og glasifluviale avsetninger er de viktigste sedimentkildene i nedbørfeltet. Fluviale erosjons- og akkumulasjonsformer

er av moderat størrelse og kvalitet.

*Stor verneverdi ****

Botanikk

Subalpin bjørkeskog dominerer i de bratte fjellsidene som omkranser Storvatnet. Blåbærbjørkeskog dekker det største arealet, men lågurt- og høgstaudebjørkeskog dekker også betydelige arealer. Foruten bjørk finnes osp, selje og rogn. Langs vannet og langs fuktige sig finnes stedvis kraftige gråorbekker. Furu vokser på skrinne jord og stedvis finnes fine furubekker, bl.a. i de nedre deler av nedbørfeltet hvor landskapet er parkliknende med høyrest furu og grassletter. Vegetasjonen er relativt sterkt kulturpåvirket.

*Middels verneverdi ***

Landfauna

Forekomsten av våtmarksfugl er noe under middels både når det gjelder arter og individtall. Den er imidlertid representativ for regionen. Vadefuglene er spesielt dårlig representert. Nedbørfeltet har sin viktigste funksjon som hekkeområde, men også i noen grad som trekk- og overvintringsområde. Nedbørfeltet er et viktig område for rovfugl, mens forekomsten av spurvefugl synes å være ordinær.

*Middels verneverdi ***

Vannfauna

Vassdraget er brepåvirket, med lav temperatur og tilslammet vann. Vannets ledningsevne er liten og pH nøytral. Utvalget av ferskvannsdyr er begrenset og med lave tettheter. Bortsett fra Engabrevatn ved Svartisen finnes ikke tilsvarende brepåvirkete fjordsjøer i Nord-Norge. Saltvatnet, som vekselvis har ferskvann og brakkvann, er også en spesiell og interessant biotop. Laks, sjøørret og sjørøye vandrer opp til Storvatnet. I tillegg til anadrom fisk er det ørret og overbefolkete bestander av røye. Ørreten er av dårlig kvalitet. Vassdraget er ikke typisk for naturregion 43, Nordlands maritime bjørk- og furuskogsregion. Det representerer imidlertid spesielle kvaliteter og har i denne sammenheng stor referanseverdi.

*Meget stor verneverdi *****

Kulturminneverdier

Vassdraget var en fjordarm i steinalderen. Ved utløpet er det funnet en steinalderboplass. Området er et gammelt samisk bruksområde. Reindriftsgrupper har brukt området ved Rånvassbotn som sommerbeite. Ved Storeggelva er det en stor teltboplass og en gammetuft. Tvers over Botneidet ligger et reingjerde laget av heller som er reist på høykant. Det veiløse og fraflyttete småbruket Gammesholmen ble ryddet av samer og den første bebyggelsen her var gammel. Gårdsbosettingen i området var forholdsvis marginal, og mange gårder er nedlagt. De første norske brukene i Rånvassbotn ble ryddet av innvandrende nordøsterdøler i 1847. Her er bl.a. et nordlandshus fra 1870-årene og et gammelt stabbur. I området er det ellers typisk småbruksbebyggelse med enkelte gamle hus. Det har vært møller i Mølnelva og ved elva mot Råna. Det er beitemark og tufter etter en seter i Eiterelvdalen, og slåtteområder flere steder, bl.a. "Slåttemmen" ovenfor Rånvassbotn.

I vassdraget er det varierte kulturminner knyttet til ulike former for samisk og norsk bosetting. Kulturminnene har kunnskapsverdier i lokal sammenheng, som kan belyse tilpasning til knappe naturressurser. Store kulturhistoriske verdier ligger derfor i selve kulturlandskapet.

*Middels verneverdi ***

Friluftstinteresser

Landskapet er kontrastrikt. Tilgjengeligheten er god. Det er hovedsakelig lokalbefolkningen, hyttebeboerne og befolkningen på strekningen Ballangen-Narvik som er brukere

av vassdraget. Turister er også en stadig voksende brukergruppe. Vassdraget er dermed et viktig nærtur-, dagstur-, helgetur- og gjennomfartsområde. De vanligste friluftslivsaktivitetene er fiske, båtbruk, bading, turgåing til fots og jakt. Tiltak som vil bedre mulighetene for friluftsliv i vassdraget er fiskestelltiltak, fiskekortsalg, veier, parkeringsmuligheter og en del stier i området. Lokalbefolkningen har ingen alternative nærturområder, men andre områder for dagsturer og for utøvelse av de fleste friluftslivsaktivitetene finnes. Det er ikke lett å finne erstatningsarealer for laksefisket.

*Stor verdi ****

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Nedbørfeltet har 350 da dyrkbar mark hvorav 200 da er lettbrukt mens 150 da må karakteriseres som tungdreven. I tillegg er det 500 da dyrkbar mark og 7000 da produktiv skogsmark med hovedsakelig middels til god bonitet. Av den produktive skogsmarka er 1.050 da tilplantet med gran. Området er stort sett bebodd av eldre mennesker og i dag er det kun et lite sauebruk i drift. Virksomheten i skogen består av skogkultur og avvirkning. Utviklingsmulighetene anses å ligge best til rette for skogbruket.

Liten/middels verdi ()

Reindrif

Nedbørfeltet brukes av reineierne i Frostisen reinbeitedistrikt som høst- og vinterbeite for rein. I Eiterdalen er det spesielt fine forhold. Ei sentral flyttelei passerer mellom Storvatnet og sjøen.

*Middels verdi ***